

KAKTUSI IN DRUGE SOČNICE

Ljubljana
13. I. 84.

Številka
1

Leto
13

O B V E S T I L A D R U Š T V A

Sestanek društva bo v petek 13. januarja 1984 ob 17.00 uri; sestanek upravnega odbora bo ob 16.30 uri.

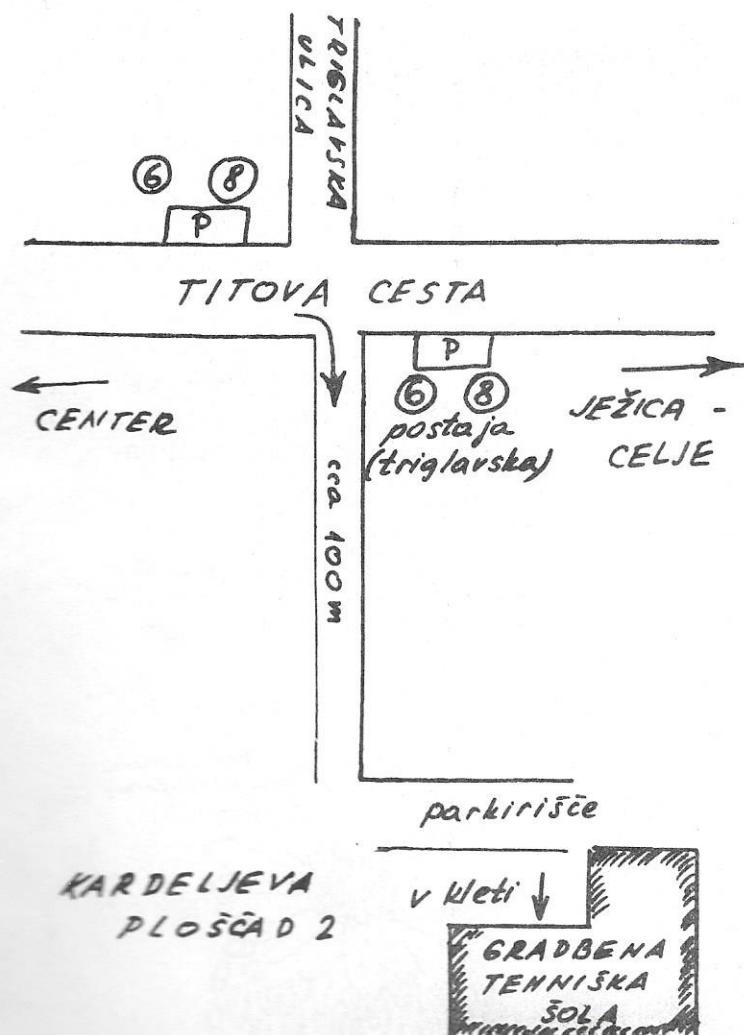
Dnevni red:

- 1) Obvestila, problematika itd.
- 2) Predavanja (tov. Pretnar, tov. Jerin)
- 3) Filmi - tov. Oblak (Azurna obala in drugo)
- 4) Izmenjava kaktusov, semen, lončkov itd.

SESTANKI DRUŠTVA:

Gradbena tehniška šola, Ljubljana

Kardeljeva ploščad št. 2 (filmska učilnica - podprtličje)

OBVESTILO!

Vse člane društva, ki še niso plačali članarine za 1. 1984, prosimo, da to store čimpreje, ker je naše finančno stanje odvisno največ od članarine. (Počitnica je priložena). Letošnja članarina je res minimalna: 250.- dinarjev.

Hvala za razumevanje.

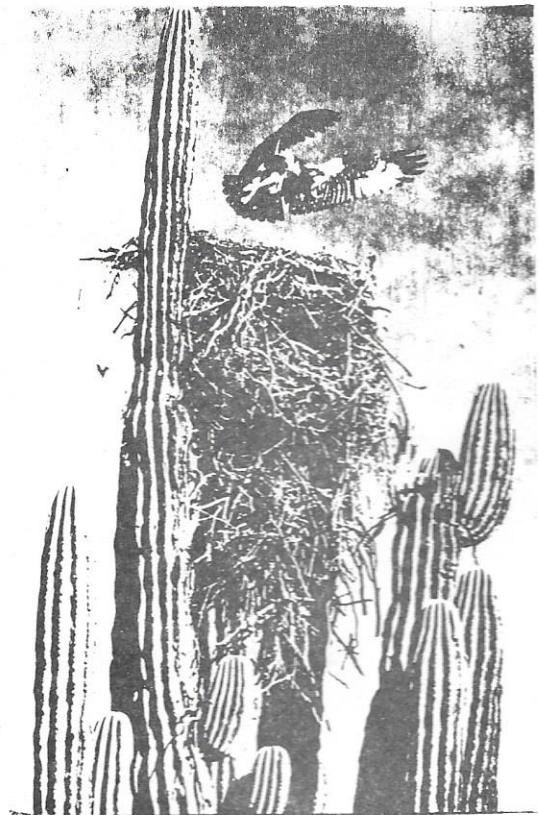
DPKS

Naslovna stran

Foto: Peter Jerin

Risbe: Marija Prelec

SREČNO V LETO 1984!

Prva točka srečolov prinaša srečo tistim, ki zadenejo in nič manj onim, ki so doma z veseljem in iznajdljivostjo pripravili dobitke, tako ali drugače povezane s kaktusi. Vso to srečo je razdeljeval po skrivnostnem ključu dalmatinske tombole naš Mate.

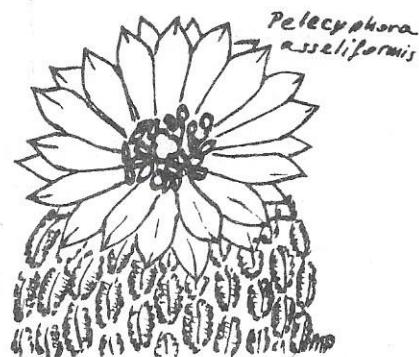
Sledilo je prikazovanje diapositivov, kar najlepših, tudi redkih kaktusov, ki jih je ujal v svoj fotoaparat predsednik društva, tov. Jerin. Nato pa licitacija kaktusov! Cene so rastle in rasle - pa saj tega smo vajeni. Toda tov. Oman je znal male bodeže tako spretno hvaliti, da so med bučnim smehom hitro menjali lastnike.

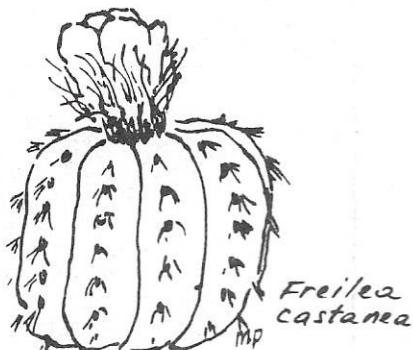
Posebno slavnostno je bilo letošnje silvestrovjanje, ker smo imeli med sabo našo članico tov. Peterlinovo, ki je letos praznovala visok jubilej **90 let** življenja. Lahko bi rekli: kdor živi s kaktusi, živi dlje! Čila, vedra, polna veselja do življenja je z nami ponočevala kot mladenka. Iz njenih besed je vela modrost, sad dolgega življenja, ki ni bilo brez bridnosti in težav. Premagovala jih je s pogumom, življenjskim optimizmom in tudi s tako "neumnostjo", kot so kaktusi.

Decemberski sestanek društva je bil kot vsako leto doslej družabno srečanje, ki smo ga priredili v "kmečki sobi" restavracije Slamič. Zbral se nas je nad petdeset članov društva in gostov. Prišli smo ne le ljubljanci, ampak prijatelji kakor iz raznih krajev Slovenije in Hrvatske, celo naš najbolj oddaljeni član Mate Matulić z otoka Brača.

Povabilu na naš sestanek se je odzvala skupina članov hrvatskega društva iz Zagreba, s katerimi imamo tudi sicer prijateljske stike. Prvič se je srečanja udeležila predstavnica Hortikurnega društva Trbovlje tov. Brečko. Vseh gostov smo bili v naši sredi še posebno veseli.

Klepitanje s starimi in novimi znanci je že samo po sebi prijetno, še bolj pa ob okusnem prigrizku, dobri kapljici in lepem zabavnem programu. Ustaljene točke programa kot srečolov, diapositivi in licitacija kaktusov se vsako leto ponovijo v novih veselih odtenkih.

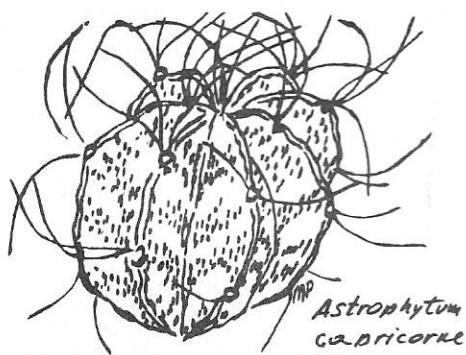

Naš praznični sestanek je kar prehitro minil. Bil je skladen zaključek živega delovanja našega društva prek leta in lahko upramo, da bo prihodnje leto 1984 kljub slabim časom še uspešnejše. Prijetno preživete urice pa nam bodo ostale v lepem spominu.

Marija Prelec

KAKTUSI V JANUARJU

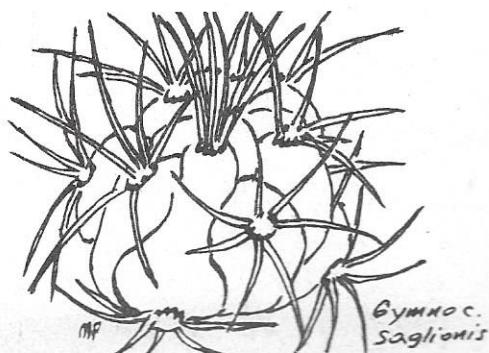
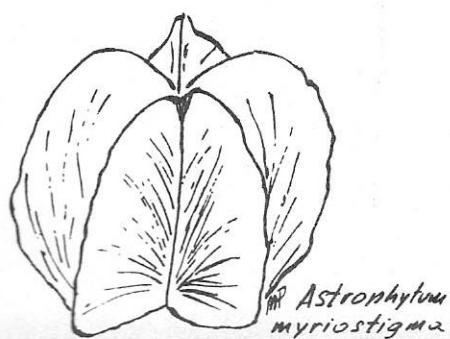

Ko bi cela Slovenija imela tako podnebje, kot ga ima Primorska in Dalmacija, bi lahko mirno rekli: za kaktuse se je že začela pomlad. Žal pa v večjem delu Slovenije in tudi Jugoslavije v tem času kraljuje še prava zima, zato morajo kaktusi še naprej počivati na hladnem, suhem, svetlem in zračnem prostoru brez vode.

Božični kaktus je verjetno že odcvetel, velikonočni pa lahko že poganja popke, če ste ga imeli na toplem in svetlem prostoru in pridno zalivali.

Vse ostale kaktuse ne zalivajte, lahko pa jih ob toplejših in vetrovnih dnevih malo poškropite z mlačno vodo. Pripravite lahko posode za setev, lončke za presajanje, etikete z imeni itd.

Peter Jerin

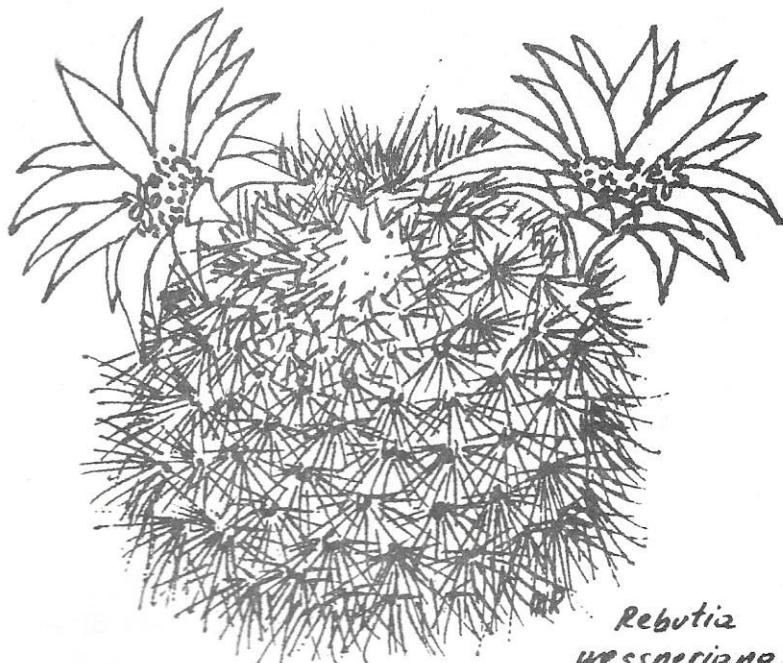
VELIKO NAS JE ŽE - ALI ŽELITE SEKCIJE?

Približno dve tretjini članov nima možnosti prihajati na naše redne sestanke v Ljubljano. S tem so prikrajšani za marsikaj in nimajo pravega stika z društvom razen preko biltena in morda še preko cvetličnih razstav. V predlogu za ustanovitev sekcij društva morate s svojimi pripombami sodelovati vsi, ki želite napraviti kaj za društvo.

Naš predlog je naslednji:

Ustanovili bi več sekcij: Gorenjsko, vzhodno Štajersko-prekmursko, zahodno Štajersko, zasavsko, zagrebško, primorsko, dolensko-notranjsko sekциjo itd.

Vodje sekcij bi imeli podatke o vseh članih tega področja, koordinirali bi delo s centralo v Ljubljani, imeli bi svoje sestanke (morda 3 krat na leto) itd. Društvo bi organiziralo tudi predavanja v teh krajih, morda kar vzporedno z avtobusnim izletom v tisti kraj.

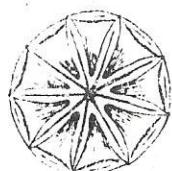
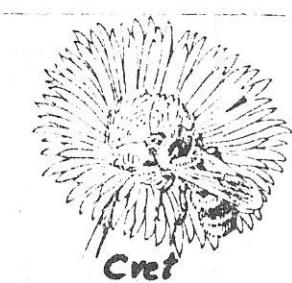

V naslednji številki bomo objavili imena vodij sekcij in morda tudi naslove članov v posameznih sekcijah.

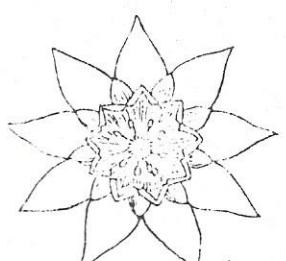
DPKS

AZIACEAE - MESEMBRYANTHEMACEAE

(MEZEMBRIANTEMOVKE)

Suh sadež

Mater sadež

Družina mezembriantem šteje prek 2000 vrst, v 150 rodovih. Domovina mezembriantem je Južna Afrika, le nekaj enoletnic je doma v severni Afriki ob Sredozemskem morju. Ime so rastline dobile po tem, ker se njihovi cvetovi odpirajo v opoldanskih in popoldanskih urah.

Glede na obliko rastlin jih delimo na tri skupine:

I. skupina

Grmičaste rastline u olesenelim steblovom, kot so: Aptenia, Delosperma, Drosanthemum, Hymenocallis, Lampranthus, Oscularia, Ruschia in Trichodiadema.

II. skupina

Nizkorazraščajoče se rastline:
Bergeranthus, Carruanthus, Cephalophyllum, Chasmophyllum, Cylindrophyllum, Faucaria, Gibbaeum, Glottiphyllum, Hereroa, Odontophorus, Psammophora, Rhombophyllum, Schwantesia, Stomatium in Tischleria.

III. skupina

Brezstebelne rastline z debelomesnatim, močno sočnim telesom (živi kamenčki):
Argyroderma, Ceratostylis, Chlidonias, Conophytum, Dinteranthus, Fenestraria, Frithia, Gibbaeum, Lithops, Mitrophyllum, Muiria, Ophthalmophyllum, Pleiospilos in Titanopsis.

Zadnja skupina je posebej zanimiva. Te rastline skoraj ne potrebujejo vode. V naravnem okolju pade le 200 mm padavin na leto. Veliko rodov te skupine je prilagojenih na okolje tudi z značilno obarvanostjo. Barve in vzorci na površini telesa se skladajo z barvami kremenčevega peska (*Lithops*) ali gra-nita (*Pleospilos*). V sušnem obdobju jih med pe skom skoraj ne opazimo. Po nočnih nalivih dežja pa puščava naenkrat zacveti. Barve so od bele, rumene, preko rožnate do rdeče. Cvetovi so tako veliki, da prekrijejo vso rastlino. V sušnem obdobju plodovi olesenijo, ko pa spet dežuje, se plodovi odprejo.

Opis posameznih rodov pa v naslednjih številkah biltena.

Franci Pretnar

KAKO BO CVETEL VAŠ KAKTUS

V lanskem letniku revije KAKTEJE IN DRUGE SUKULENTE sem objavil nekaj osnovnih strokovnih izrazov pri poimenovanju kaktej. Da bo slika popolnejša, sem zbral še nekaj podatkov iz knjige BOTANICAL LATIN. Predvsem sem izbral brave, ker je tu pestrost največja. Če imate kaktus ali drugo rastlino, katere ime si ne znate razložiti, preberite! Morda je nekaj za vas:

Bela barva

1. niveus-snežno bel (najbolj bel) /*Camellia japonica*/
2. candidus - močna bela barva, vendar manj od 1. /*Lillium candidum*/
3. eborinus, eburneus - bela z rumeno (*Convallaria majalis* - šmarnica)
4. lacteus, galacto - mlečno bela
5. cratoceus, calcareus, gypseus - bela z rjavim (sa dra - gips)
6. argenteus - modrobela, srebrna ✓
7. albidus - belkast ✓
8. albescens - bel vtis, vendar iz drugih barv ✓
9. dealbatus - belo preko temnejše podlage

Siva barva

1. cinereus - pepelasta ✓
2. tephrus - isto ✓
3. cineraceus - svetlejša od 1. ✓
4. griseus - biserno, modrikasto siva ✓
5. schistaceus - siva z modrim
6. plumbeus - siva z metalno modrim ✓
7. fumeus, fumosus - siva z rjavo (dim) ✓
8. murinus - siva z rdečo
9. canus, incanus - siva z belo ✓

Črna barva

1. ater, melano - popolnoma črna ✓
2. atratus, nigritus - majhna črna točka
3. Niger - črna z rjavo ✓
4. anthracinus - črna z modro ✓
5. coracinus, pullus - črna svetleča
6. Piceus - rjavo črna ✓

nadaljevanje sledi !

Jure Slatner

NEKAJ VEČ O ŽIVLJENJU KAKTUSOV IN SUKULENTOV

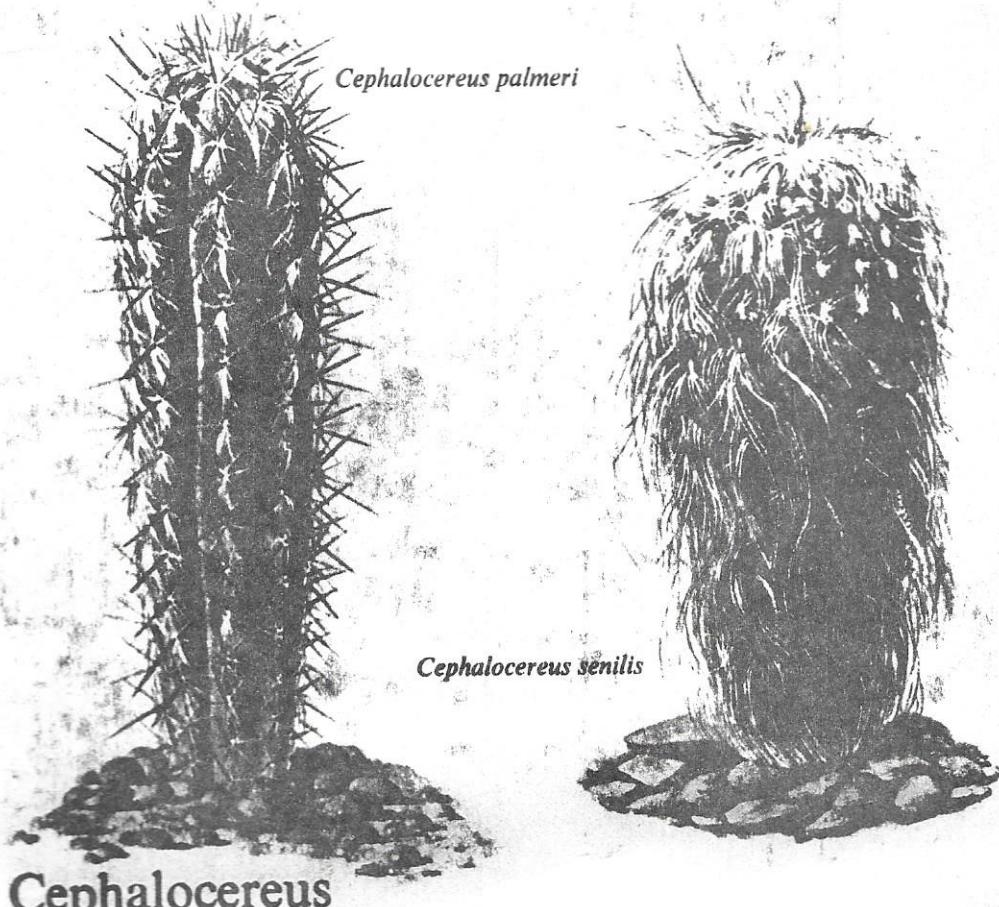
Marsikdo med vami si je že večkrat zastavil vprašanje, zakaj se kaktusi po svoji obliki in načinu življenja tako zelo razlikujejo od ostalih rastlin, ki nas obdajajo. Če vas to zanima in morda še kakšna zanimiva posebnost bodičarjev, si preberite ta sestavek.

Rastline puščav in step - rastline, ki "ljubijo" sušo, se imenujejo **kserofiti**. To so tiste rastline, ki so se prilagodile krutim puščavskim pogojem na najrazličnejše načine. Vsakdo verjetno ve, da vladata v puščavi suša in visoka dnevna temperatura. Tam rastejo le tiste rastline, ki lahko vzdržijo te pogoje.

Kserofite delimo v več skupin. Kaktusi in sočnice spadajo med sukulentne kserofite, te pa delimo v stebelne in listne sukulente.

Pri stebelnih skulentih so listi spremenjeni v dlake in bodice (vsi kaktusi in mlečki), steba pa so odebelenja in hranijo v sebi rezervno vodo.

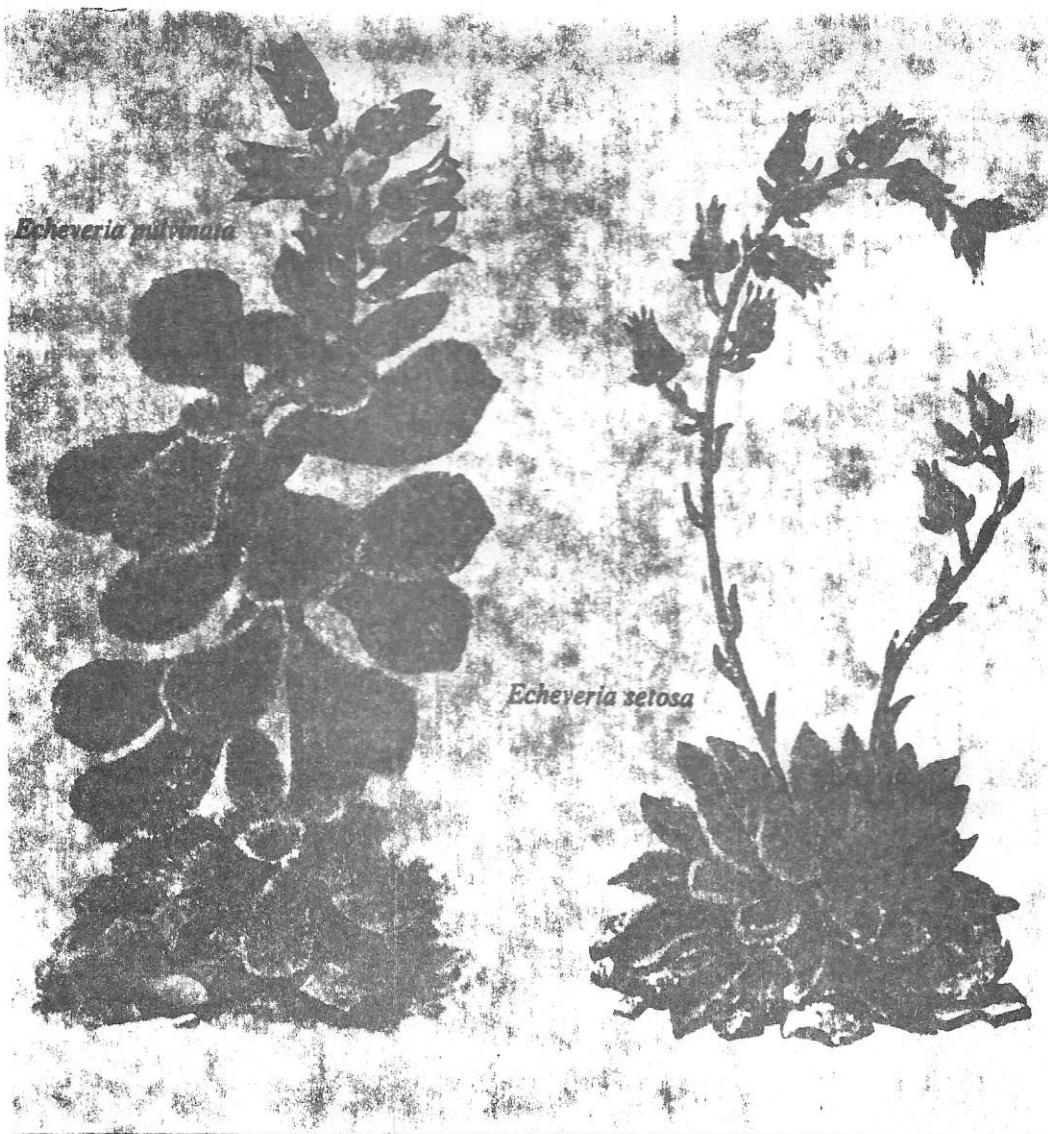
Pri listnatih skulentih (Aloe, Agave, Sedum, Sempervivum, Cotyledon) pa je rezervna voda shranjena v odebelenih listih.

Cephalocereus

Najvažnejše pri sukulentih ali sočnicah je skrajno varčevanje z vodo. V tem so pravi čudodelniki. **Kar** težko je verjeti, toda znanstveno je dokazano, da nekateri kaktusi, npr. Poznani ježek - *Echinocactus grusonii*, ki tehta v domovini približno 40 kg, izgubi v šestih letih (!) le 11 kg vode ob popolni suši. Kako je to mogoče, boste vprašali, saj vemo, da rastline naših krajev ovne in propadejo že v nekaj tednih, v cvetličnem lončku pa lahko že v enem tednu, če jih ne zalivamo.

Splošno velja za sočnice pravilo: čimveč vode sprejeti (takrat ko je na voljo), čimveč jo vskladiščiti in čim manj oddati.

Kaktusi in ostale sočnice morajo torej zmanjšati transpiracijo (izpuhtevanje vode) na minimum. To naredi lahko na več načinov: da se prevlečejo z močno povrhnjico, da so močno obrasli z laski, da so maloštevilne reže povečini zaprte in poglobljene. Ta dlakovost je značilna za nekatere sočnice (*Echeveria pulvinata*, *Echeveria setosa* – na sliki), medtem, ko ima dlakovost pri kaktusih predvsem vlogo zaščite pred premočnim soncem (*Cephalocereus* – na sliki).

Vse to pa še ne zadošča, če sočnice ne bi imele tako veliko rezervo vode v svojem telesu. V sočnicah je do 95 % vode! Nekateri kaktusi, ki tehtajo po več ton, vsebujejo torej več tisoč litrov vode.

Da bi sprejeli čim več vode, imajo nekateri kaktusi močno razvejan koreninski sistem, običajno tik pod zemljo, tako da posrkajo koreninski laski tudi ju-tranjo roso. Marsikaterim kaktusom je to edini vir vode, saj v nekaterih puščavskih predelih, kjer so doma kaktusi (Amerika), ne dežuje tudi po več let. Tudi ostalim sočnicam (Aloe, Cotyledon, Euphorbie itd.), ki so doma iz suhih predelov Afrike, se glede dežja ne godi dosti bolje.

Posledica zaprtih rež je močno zmanjšanje sposobnosti sprejemanja plinov (O_2 , CO_2). S tem je zmanjšana tudi asimilacija (fotosinteza), s katero se ustvarja potrebna organska snov za rast vsake rastline. Zato kaktusi in sočnice počasi rastejo, zaradi specifičnih pogojev za rast (malo vode) pa imajo značilno obliko in s tem v zvezi majhno površino.

Seveda pa nastopi ob vsem tem nekaj zanimivih vprašanj. Kako pa taka rastlina diha, če so reže zaprte? Če voda iz rastline ne izhlapi, se rastlina tudi ne ohlaja. Kaj se zgodi z njo, če jo pri vsem tem obdaja še huda puščavska vročina ($50^{\circ} C$), saj vemo, da protoplazma običajno pri tej temperaturi propade in s tem tudi rastlina? Na vse to in na še nekatere neznanke pa bomo skušali najti odgovor v naslednji številki.

Peter Jerin, dipl.ing.

NE KRADI V EKSOTIČNEM VRTU!